

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ข้าวเป็นอาหารหลักของประชากรไทย และเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยมานาน เนื่องจากการทำนาเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรถึงร้อยละ 70 ผลิตข้าวที่ได้ใช้บริโภคภายในประเทศร้อยละ 60 และเป็นสินค้าส่งออกร้อยละ 40 (หยาดฝน ธัญโชคกานต์, 2546) ข้าวเป็นสินค้าส่งออกติดอันดับ 1 ใน 10 ชนิดของสินค้าส่งออกหลักของประเทศไทย โดยมีมูลค่าข้าวส่งออกในปี 2549 ในไตรมาสแรกเท่ากับ 22,787.4 ล้านบาท ซึ่งมีอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกในช่วงเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 0.15 จากปี 2548 (กรมการค้าต่างประเทศ, 2549: ออนไลน์) ประเทศไทยจึงเป็นประเทศที่มีการส่งออกข้าวมากที่สุดในตลาดโลก โดยมีส่วนแบ่งการตลาดคิดเป็นร้อยละ 30 ของตลาดข้าวทั่วโลก

ข้าวอินทรีย์ (Organic rice) เป็นข้าวที่ได้จากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ (Organic farming หรือ Organic agriculture) ซึ่งเป็นวิธีการผลิตข้าวที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ต่างๆ ในทุกขั้นตอนการผลิต จึงไม่มีสารพิษตกค้างปนเปื้อนในผลผลิต ในดินและในน้ำ เป็นการรักษาสภาพแวดล้อม ทำให้ได้ผลผลิตคุณภาพดี ปลอดภัยต่อคุณภาพชีวิตของผู้ผลิตและผู้บริโภค (กรมวิชาการเกษตร, 2542) ปัจจุบันข้าวอินทรีย์เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญและกำลังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนา เช่น กลุ่มประเทศยุโรป อเมริกา ญี่ปุ่น ฯลฯ ทั้งนี้เพราะกระแสด้าน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความรู้สึกห่วงใยในสุขภาพ และการสนับสนุนจากภาครัฐ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2544-2549) รัฐบาลได้ส่งเสริมระบบเกษตรอินทรีย์ (วิฑูรย์ ปัญญากุล, 2545) เพื่อสนับสนุนนโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” และ “โครงการอาหารปลอดภัย” ข้าวอินทรีย์จึงเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่มีแนวโน้มทางศักยภาพการตลาดในอนาคตสูง โอกาสทางการตลาดของข้าวอินทรีย์จึงมีทั้งตลาดต่างประเทศและตลาดภายในประเทศ

จังหวัดเชียงรายเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพของประเทศ ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ระดับประเทศ จากการประกวดข้าวหอมมะลิ ประจำปี 2545/46 (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, 2548: ออนไลน์) ในปี 2548 สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงรายได้จัดทำโครงการผลิตสินค้าปลอดภัยและได้รับมาตรฐานสินค้าเกษตร รวมถึงการสนับสนุนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยในเบื้องต้นได้ดำเนินการใน 4 อำเภอ รวมพื้นที่ 2,000 ไร่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 200

ราย (วิไลลักษณ์ รักชื่อ, 2548: ออนไลน์) เพื่อตอบสนองความต้องการข้าวอินทรีย์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ปัญหาในระยะเวลาที่ผ่านมาสำหรับการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวหอมมะลิอินทรีย์ คือ ขาดการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรยังไม่มีความรู้เพียงพอในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์แพงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไปสาเหตุมาจากแหล่งผลิตอยู่กระจัดกระจายจึงมีปัญหาในการรวบรวมสินค้า ต้นทุนการรวบรวมสินค้าจึงอยู่ในเกณฑ์สูง การผลิตมีจำกัดเนื่องจากเกษตรกรขาดความมั่นใจทั้งด้านการผลิตและการตลาด (ปัญญภัทร ธาระวานิช, 2548: ออนไลน์) การพัฒนาการตลาดเป็นกลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งในแก้ปัญหากระบวนการตลาด หลักการสำคัญคือ การเชื่อมโยงระบบการผลิตเข้ากับการตลาดอย่างเป็นกระบวนการเพื่อสามารถตัดสินใจในการผลิตได้อย่างถูกต้อง หรือกำหนดเกณฑ์ที่จะทำให้ทุกฝ่ายเกิดความพอใจ (อรอุมา รัตนโชติ, 2542)

โรงพยาบาลเป็นตลาดทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ มีความแตกต่างจากตลาดข้าวอินทรีย์ทั่วไปและอาจสามารถจัดปัญหาการตลาดข้าวอินทรีย์ได้ เพราะในปีพ.ศ. 2547 รัฐบาลได้สนับสนุนงบประมาณ 271.86 ล้านบาท แก่กระทรวงสาธารณสุขเพื่อดำเนินงานส่งเสริมความปลอดภัยด้านอาหารสืบสานปณิธานรวมพลังอาหารปลอดภัยถวายแด่แม่ของแผ่นดิน “โครงการอาหารปลอดภัยในโรงพยาบาล” เป็นหนึ่งในเรื่องที่ต้องดำเนินการ เนื่องจากโรงพยาบาลทุกแห่งจะมีการจัดบริการอาหารสำหรับผู้ป่วย โดยมีฝ่ายโภชนาการเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น โรงครัวของโรงพยาบาลจึงต้องการจัดหาวัตถุดิบที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน สำหรับการผลิตอาหารปลอดภัยในโรงพยาบาล (รายงานการประชุมกระทรวงสาธารณสุข ครั้งที่ 3/2547, 2548 : ออนไลน์) จังหวัดเชียงรายมีโรงพยาบาลจำนวน 20 แห่ง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงรายและฐานข้อมูลโรงพยาบาลในประเทศไทย, 2548: ออนไลน์) โรงพยาบาลแต่ละแห่งมีความต้องการข้าวในปริมาณมากและมีความต่อเนื่อง ส่วนปริมาณ ชนิด และประเภทข้าวที่ใช้อาจแตกต่างกันไป อาทิเช่น โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์มีความต้องการใช้ข้าวเจ้าหอมมะลิ 105 ข้าวเหนียว ทั้งประเภทข้าวขาวข้าวกล้องและปลายข้าว รวมประมาณ 7,900 กิโลกรัมต่อปี (สัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายโภชนาการโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์) ข้อดีของตลาดโรงพยาบาลคือ ผู้ผลิตสามารถวางแผนการผลิตได้ค่อนข้างชัดเจนเนื่องจากมีการสั่งซื้อล่วงหน้าในระยะเวลาอันยาวกว่าตลาดประเภทอื่นและมีราคาที่แน่นอน (วิฑูรย์ ปัญญากุล และเจษฎี สุขจิรติกาล, 2546) นอกจากนี้โรงพยาบาลยังเป็นตลาดในท้องถิ่น จึงช่วยลดต้นทุนในการรวบรวมผลผลิตและการขนส่งด้วย

โรงพยาบาลเป็นตลาดสถาบันที่แตกต่างจากตลาดธุรกิจทั่วไป มีจุดมุ่งหมายหลักในการให้บริการแก่สาธารณะเพื่อให้ประชาชนปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงผลกำไรมากนัก สภาพของโรงพยาบาลในประเทศไทยส่วนมากเป็นโรงพยาบาลรัฐบาล การจัดซื้อของ

โรงพยาบาลต้องอิงกับกฎระเบียบและข้อบังคับของราชการซึ่งเป็นรูปแบบที่เฉพาะของตนเอง ดังนั้นผู้ขายที่จะติดต่อซื้อขายกับตลาดนี้จึงต้องเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและกระบวนการตัดสินใจซื้อของหน่วยงานนี้อย่างลึกซึ้ง

ดังนั้นจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวอินทรีย์ของโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงราย เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวอินทรีย์ของโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงราย แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและการจัดการตลาดข้าวอินทรีย์ แก่เกษตรกร ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวอินทรีย์ของโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวอินทรีย์ของโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงราย
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและการจัดการตลาดข้าวอินทรีย์แก่เกษตรกร ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved